

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST”

10e

jaargang

nr. 1

- zomer 1989

Foto omslag

„Gezicht op de kerk te Soest” ± 1650.

Krijttekening van Guillam Du Bois

(Rijksmuseum-Rijksprentenkabinet Amsterdam)

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur

Voorzitter	:	P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris	:	Mevr. E. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest Telefoon 02155 - 17113
Penningmeester	:	J. Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest W. Schimmel, Bosstraat 25, Soest G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam
Redactie	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Vormgeving	:	F. Elsman, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk:

op de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest,
nummer 54.59.21.8

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te Soest,
rekening nummer 3599.02.235. (Giro van de bank: 212775).

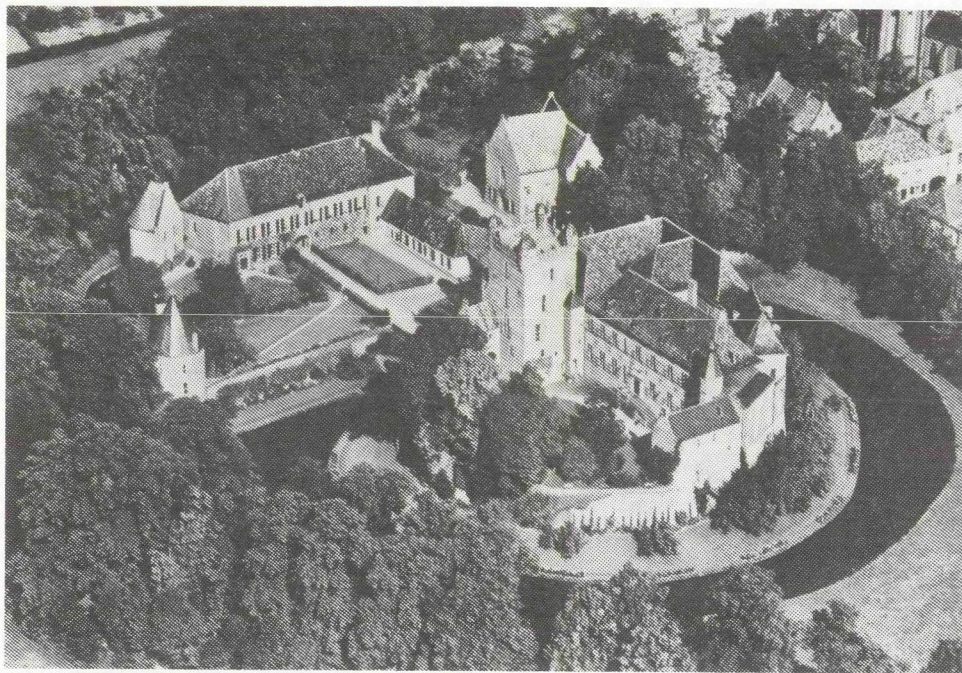
„VAN ZOYS TOT SOEST" 10de JAARGANG

In 1980 werd onze "Historische Vereniging Soest" opgericht, en u ontvangt hierbij het eerste nummer van de 10de jaargang. Wij hebben een kransje om die 10 gezet vanwege het lustrumjaar. Ook de afbeelding op de omslag is nieuw, en mogelijk is dit wel de oudst bekende afbeelding van een stukje van ons Soest. Het was de heer J.H. Oorthuys van de Wiardi Beckmanstraat die in Museum Oud Soest de afbeelding toonde, die hij in het Prentenkabinet van het Rijksmuseum te Amsterdam had ontdekt. Dat was in april 1988. Een bezoek aan het Amsterdamse Prentenkabinet volgde en wij kwamen in het bezit van een foto, en een beschrijving. Het is een tekening van Guillam Du Bois, (Haarlem 1625-1680) die zich ontwikkelde in het voetspoor van Jan van Goyen en Salomon van Ruysdael. Tekende vooral landschappen, en de stukken die van hem bekend zijn dateren van 1646 t/m 1653. De Kerk van Soest kon worden geïdentificeerd met behulp van de gedeeltelijk afgesneden inscriptie rechts bovenaan het blad. De tekening "Gezicht op de Kerk te Soest" is in zwart en rood krijt, penseel in grijs, en groot 230 x 198 mm. Het rode krijt is op deze foto helaas niet te zien, doch het is ook maar heel summier, meer roodbruin, met enkele streepjes aangebracht op de gemetselde muren. Van het werk van Guillam Du Bois is gepubliceerd in het boek "Land en Water" Hollandse tekeningen uit de 17de eeuw in het Rijksprentenkabinet, geschreven door Marijn Schapelhouwer en Peter Schatborn. Uitgeverij Waanders.

Recentelijk werden wij ook door de heer H. Bronkhorst van de "Historische Ver. Baerne" op deze afbeelding gewezen, waarvoor onze dank.

VERSLAG BUSTOCHT HISTORISCHE VERENIGING 3 JUNI 1989 door Henk Gerth

Met mooi zonnig weer vertrokken circa 40 deelnemers vanaf Museum Oud Soest voor de door de evenementencommissie uitgestippelde route. Voorzitter Herman Duit stelde onze chauffeur "Johan" voor en deed enige huishoudelijke mededelingen. We reden een "toeristische" route (d.w.z. de snelweg werd gemeden), via Nijkerk, Putten, Garderen, Uddel, Apeldoorn, Zutphen, en de voorzitter of de chauffeur wees ons op diverse mooie plekjes en gebouwen. Wij konden in onze bossen maar weinig of geen schade door "zure regen" ontdekken. De nieuwe brug over de IJssel bij Zutphen, zo aangepast aan de omgeving is een prachtig staaltje van landschapsarchitectuur, en over de brug daar ligt "Bronkhorst", het eerste doel van onze reis. Dan is er koffie met koek in "de Korenmolen" waarna ieder een wandeling gaat maken in "het kleinste stadje van Nederland".

„Huis Bergh" te 's Heerenberg. Algemeen overzicht.

De bewoners waren al die "pottekijkers" wel gewend, en vele deuren stonden open.

Het volgende doel was Kasteel "Huis Bergh" te 's Heerenberg, waar we arriveerden via Steenderen, Toldijk, Hummelo, Laag Keppel, Wehl, Kilder en Zeddam.

Via een prachtige ingangspartij werden we op de binnenplaats door een goed ingewijde gids ontvangen. De geschiedenis van "Het Huis" werd verteld, doch wat er verder getoond werd aan o.m. schilderijen, meubels, aan (handgeschreven) boeken, aan wapens, het was zeer indrukwekkend.

Wat de beklimming van de toren aan de kuitspieren kostte, werd rijkelijk goedge maakt door het prachtige uitzicht.

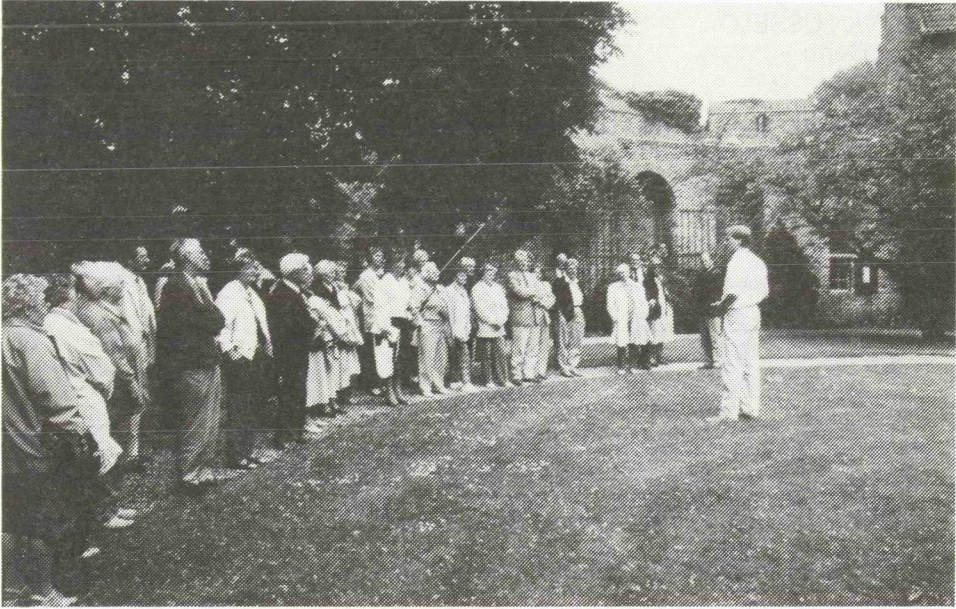
Een goede broodmaaltijd werd genuttigd in het Muntmeestershuis van "Huis Bergh", en na de maaltijd zijn diverse leden de kelder ingegaan om daar zelf hun "herdenkingsmunt" te slaan.

We stapten weer in de bus en via Loil en Angerlo rijden we naar Doesburg. Hier konden de deelnemers kiezen uit een stadswandeling, of een bezoek aan "Het Mostermuseum" of het "Historisch Museum".

Opvallend was, dat de regen die inmiddels wat ging vallen, de grote groep "stadswandelaars" niet weerhield hun rondje "Doesburg" te maken. De gids was dan ook zeer trots op "zijn Doesburg".

De terugreis verliep vlot en om kwart over zes waren we weer thuis. Een goed georganiseerde reis met vele hoogtepunten.

Evenementencommissie, namens alle busvrienden hartelijk dank en volgend jaar houden we ons weer aanbevolen voor zo'n trip door de historie.

Leden van de Historische Vereniging Soest op bezoek bij „Huis Bergh”.

„Huis Bergh”. In de Wapenkamer.

DE LAAG VAN USSELO

door Henk Gerth

Het is weer enige tijd geleden dat in de bijlage van "Van Zoys tot Soest" gevraagd werd of er iemand iets over de "Laag van Usselo" wilde schrijven. Bij deze zal ik aan het verzoek voldoen. De naam "de Laag van Usselo" is ontleend aan de eerste vindplaats bij het dorpje Usselo, dat even ten zuidwesten van Enschede is gelegen. In de geologie wordt veelal iets vernoemd naar de vindplaats. Allereerst zal ik een grove geologische tijdschaal weergegeven vanaf het ontstaan van de aarde, zoals deze wetenschappelijk is vastgelegd, tot heden.

Era	Periode	tijd in miljoen jaren geleden
Kenozoïcum	kwartair	2 - heden
	tertiair	65 - 2
Mesozoïcum	krijt	136 - 65
	jura	190 - 136
	trias	225 - 190
	perm	280 - 225
Paleozoïcum	carboon	345 - 280
	devoon	395 - 345
	siluur	440 - 395
	ordovicium	500 - 440
	cambrium	570 - 500
Precambrium	proterozoïcum	2500 - 570
	archeicum	4600 - 2500

De periode waarin de "Laag van Usselo" is ontstaan, is de kwartaire periode. De kwartaire periode is weer onderverdeeld in 2 tijdvakken nl. het Pleistoceen, van 2 miljoen jaar - 10.000 jaar geleden en het Holoceen dat is het tijdvak van 10.000 jaar geleden tot heden.

Een uit de geologie voortgekomen en voor de archeologie zeer belangrijke wetenschap is de bodemkunde. Met de bodem bedoelen wij de bovenste lagen van de grond waarop wij leven. Voor het in kaart brengen van deze lagen werden, en worden ook nu nog, talloze boringen verricht.

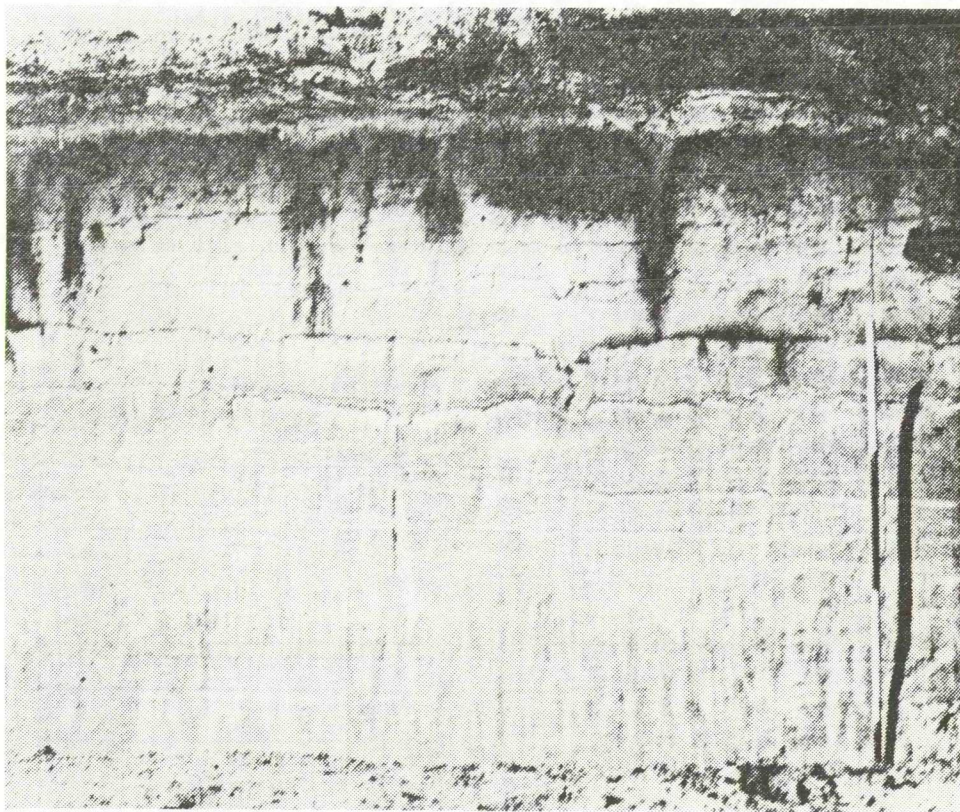
Hierbij werden diverse oude cultuurlagen ontdekt.

Wanneer je zo'n boommonster ziet dan kun je vrij scherpe overgangen in de lagen herkennen. Deze verschillende lagen ontstonden door b.v. bodemdalingen, resp. stijgingen. Door de dalingen ontstonden overstromingen waarbij zowel zand als kleiafzettingen plaatsvonden. Hierbij werden moerassen, bossen enz. enz. van soms dikke lagen voorzien. Bij de stijgingen gebeurde het dat de kale stukken land welke vrijkwamen door wind gingen verstuiven, waarbij veel materiaal verplaatst werd. Zo vormden zich verschillende lagen.

De "laag van Usselo" is gevormd tussen de overgang van het Pleistoceen naar het Holoceen, nog wat nauwkeuriger: in een periode in de laat glaciële Würmtijd, de Allerjdtijd.

In deze periode ontstaan de dekzanden. Door de kou was er nauwelijks of geen begroeiing aanwezig. Er moeten toen enorme stof- en zandstormen geweest zijn.

Het bewijs wordt geleverd doordat deze zandstormen de aan de oppervlakte liggende keien, als het ware gezandstraald hebben. Zij

De Usselo-laag (te Een in Drenthe).

kregen, doordat de wind uit één richting waaide, dan ook een specifieke vorm.

Wij herkennen deze "windkeien" als drie- of vierkanters al naar gelang de hoeveelheid afgeplatte kanten.

Na de koude periode ging de temperatuur in ± 9800 v. Chr. weer omhoog en kwam er begroeiing tot stand. Eerst laag gewas, daarna struiken en bossen. Deze klimaatomslag moet vrij snel gegaan zijn, deze periode wordt de Allerød-tijd genoemd. Allerød was een kleigroeve bij Kopenhagen waarin veel onderzoekingen hebben plaatsgevonden naar deze klimaatomslag.

In ons land moeten er ook in deze tijd veel grasvlakten geweest zijn, gezien de vondsten van overblijfselen van het reuzenhert, de beer en zelfs de bever, geen graseter.

In het midden van het Allerød tijdvak verandert ons klimaat steeds meer van continentaal naar oceanisch.

Wetenschappers hebben dit bij Usselo aan kunnen tonen. Daar is een laag ontdekt waarin zich vele kleine, soms ook grotere stukjes houtskool bevonden.

Deze laag waarin zich het houtskool bevindt wordt nu de "Laag van Usselo" genoemd.

Ook in de Soesterduinen kunt u deze laag op diverse plaatsen vinden, vooral aan de bosranden.

De "Laag van Usselo" wordt vrijwel in ons gehele land en ook ver daarbuiten aangetroffen. In deze tijd leefden er bij Usselo mensen waarvan archeologische vondsten getuigen. Deze werktuigen worden tot de "Federmessercultuur" gerekend. Karakteristieke werktuigen zijn, b.v. de Gravette of Tjongerspits en de korte schrabber, gemaakt van vuurstenen.

Het houtskool dat in de laag van Usselo wordt gevonden is niet van deze mensen, die ook vuren gebruikten, maar van enorme bos- en veenbranden. Vroeger werd aangenomen dat deze branden zijn ontstaan door vulkanische activiteiten vanuit de Eifel. Latere onderzoekingen hebben aangetoond dat deze branden ontstaan zijn door blikseminslagen en de wind deed de rest.

Overstuivingen hebben gezorgd dat wij nu in staat zijn een stukje natuurgeschiedenis te kunnen achterhalen.

Verfijnde geologische indeling

		Tijd v. Chr.		
Kwartair	Holoceen	Heden		
		8250		
	Pleistoceen	11300	Laat glaciële Würmtijd	Jongere dekzanden "Allerød-tijd" met "laag van Usselo" Oudere dekzanden

Geraadpleegde literatuur:

Prof. dr. F.J. Faber "Hoe ontstond Nederland"
Ruud Borman "Oude beschavingen van de lage landen"

GEZEGDEN

Wie 't kleine niet eert
Is het grote niet weerd

Andermans brandkast staat immer bol
en buurmans koe geeft emmers vol

Wie het kleine niet leert
doet het grote verkeerd

Altijd 't vet zien op een ander

SCHOLEN TE SOEST EN SOESTERBERG

door Ds. J. J. Bos

De eerste vermelding van de Openbare School aldaar, vond ik in een Rapport der Commissie van Weldadigheid aan de Prinses Anna Paulowna, over de maanden Juli, Augustus, en September 1819, waarin zij H.K.H. mededeelde, dat het getal leerlingen, die zij voor hare rekening naar de Dorpsschool zond, op 50 à 60 was bepaald, "tot gemak van den bejaarden Onderwijzer, en omdat de school te klein is, om een grooter getal leerlingen te kunnen bevatten."

Die school was gelegen aan de Melmsteeg, dat is de weg die van de Kerkebuurt naar den Brink, en verder recht uit naar de Kleine Melm loopt. Het gebouw had toen waarschijnlijk niet meer dan een raam links van de voordeur, de woning van den Onderwijzer, en twee ramen, rechts van de deur, het eigenlijke schoolgebouw; wellicht was er ook toen nog een derde raam rechts, het raam van eene kamer waarin de Gemeenteraad vergaderde: alles waarschijnlijk onder één dak, en stellig zeer laag van verdieping. De woning van den Onderwijzer bood zeer weinig ruimte aan doch omdat hij, en zijne vrouw, hoogbejaarde lieden waren, hinderde dat laatste minder.

Op 3 Juli 1820 verzocht de Heer G. van Steyn van Hensbroek, Burgemeester der Gemeente Soest, namens den Heer Schoolopziener Schluiter, om de medewerking der Commissie, ten einde, geheel of gedeeltelijk voor rekening dier Commissie, met het oog op de hoge jaren van den Schoolmeester Evert Tesselhoff, en het gebrekkige onderwijs, eenen Schoolcontant aan te stellen. Op 30 Juli 1820 ontving de Commissie f 150,- van den Prins van Oranje tot verbetering van het schoolgebouw, en op 15 September d.a.v. besloot het Gemeentebestuur, uit de kas der Gemeente daar nog f 150,- bij te voegen. Daarmede toog men aan het werk, en, in het Rapport over Juli, Augustus, en September 1821, deelde de Commissie aan de Prinses mede, dat "door de zorg van het Gemeentebestuur de dorpsschool is vergroot en verbeterd, zoodat zij thans eene van de besten in de Provincie is." Tot in 1828 was, onder hetzelfde dak met de school en de woning van den Onderwijzer, ook nog een "locaal, thans bestemd tot de vergaderingen van het Gemeentebestuur." Toen werd er echter een plan gevormd om de school te vergrooten, door dat "locaal" er bij aan te trekken, en de Heer Schluiter, Schoolopziener in het 3de District, greep die gelegenheid aan, om bij het Gemeentebestuur ook aan te dringen op de vergrooting van de woning des Onderwijzers. Een afschrift van dien brief, d.d. 14 Januari 1828, zond hij ook aan het Plaatselijk Toezicht op de School, en dat was hier toen de Commissie van Weldadigheid. Het schrijven aan den Burgemeester, was, in hoofdzaak, van dezen inhoud: "Vernomen hebbende dat het plan bestaat, om, door aaneentrekking van het lokaal, thans bestemd tot de vergaderingen van het Gemeentebestuur, de school te vergrooten, zoo is het dat ik de vrijheid neem uwe aandacht te vestigen op de woning van den Onderwijzer. Bij de uitbreiding van zijn gezin, en de verplichting tot het houden van eenen Ondermeester, is die woning te bekrompen. Bij het opmaken van de begroting der kosten, ook de woning te voegen, en aan de Gedeputeerde Staten der Provincie verzoek te doen om subsidie uit de Provinciale fondsen, met belofte van dat verzoek van zijne zijde te zullen ondersteunen."

Alzoo is dan ook zeker geschied, en in 1843 heb ik deze zelfde school en onderwijzerswoning nog gezien en betreden. Doch in 1845 voldeed ook dit gebouw niet meer aan de behoeften, en besloot de Raad der Gemeente tot het bouwen van eene geheel nieuwe school, met onderwijzerswoning; en omdat het terrein van de oude school geene genoegzame ruimte tot vergrooten aanbod, zag men om naar eene plaats van grooter oppervlakte, en met meer licht en lucht. Men kocht daartoe een

stuk grond, langs den straatweg van Naarden naar Amersfoort, aan den voet van den Engh, en ook alweder niet ver van de Kerkebuurt.

Voor den bouw van de nieuwe school, de schoolmeubelen, en het salaris van architect en opzichter, rekende men f 8050,- noodig te hebben, en meende daarin op de volgende wijze te voorzien:

- 1e door het realiseeren eener Inschrijving op het Grootboek der N.W. Schuld, nominaal bedragende f 3000,-
- 2e door de opbrengst der te verkoopen oude school, met den grond.
- 3e door eene toelage uit de Provinciale Kas, groot f 1000,-
- 4e door eene gift van H.M. de Koningin, groot f 2500,-

Verder wilde men het overige trachten te verkrijgen, en verkreeg men ook, bij wijze van vrijwillige leening, om binnen twee jaren bij loting af te lossen, van de voornaamste in- en opgezetenen der Gemeente.

Ter herinnering aan deze stichting, werd, tegen een der muren van het schoollokaal, het volgende opschrift geplaatst:

"Het behaagde Hare Majesteit Anna Paulowna, Gemalin van Zijne Majesteit Willem den II, Koning der Nederlanden, enz., enz. in
 "Hare groote toegenegenheid voor de gemeente Soest, en het belang
 "der Kinderen, bij de heugelijke bevalling op den 31en July 1844 van
 "een Erf-Prins, van Hare Koninklijke Hoogheid Mevrouw Prinses Sophia
 "der Nederlanden, Gemalin van den Erf-Groot-Hertog van Saksen-Weimar-
 "Eisenach, een zeer aanzienlijk geschenk voor den Opbouw van deze
 "Dorps-School te verleenen.
 "Door welke edelmoedige giften, alle bestaande bezwaren werden wegge-
 "nomen. Aan deze School is op den 8sten dag van de maand Mei 1845,
 "de eerste steen gelegd door het jongste der schoolgaande kinderen,
 "Pieter Hendrik van Brummelen, oud vijf jaren. Gods zegen ruste op
 "deze nuttige Instelling voor de jeugd! Deze school is ingewijd op
 "Donderdag 23 October 1845.

"De Burgemeester van Soest, G. van Steyn van Hensbroek"

Of Hare Majesteit bij de inwijding tegenwoordig was, is mij niet bekend, maar stellig weet ik dat zij later, als Koningin-Moeder, ten minste éénmaal de school heeft bezocht, en het jaarlijksche school-examen heeft bijgewoond; dat moet geweest zijn tusschen 19 October 1850 en 10 September 1851.

Tot in 1884 was de ruimte binnen dit schoollokaal één en ongedeeld, maar tusschen 1 Mei 1884 en 1 Januari 1897, werd die ruimte door eenen glazen wand in tweeën gescheiden; en tusschen 1 Maart 1897 en 31 December 1900, werd er nog eene derde ruimte bijgebouwd.

De Openbare School telde, tot op 1869, meer dan 200 leerlingen, maar toen bleven op eens alle meisjes, uit de Roomsch-Catholieke huisgezinnen, weg, en gingen over naar het Sint Josefs Gesticht, tegenover de Roomsch-Catholieke Kerk, waar in ook eene Bijzondere School voor Lager-Onderwijs aan meisjes was ingericht. En toen een paar jaren later, dicht daarbij, eene Bijzondere School, met onderwijzerswoning, voor de Roomsch-Catholieke jongens gereed was, gingen ook dezen van den de Openbare School daarheen. Toch werd zij in 1897 alweder door ruim 200 leerlingen bezocht.

Hiermede is echter de geschiedenis der Openbare School nog niet uit. Niet lang na 1887 stichtten de Doleerenden, bij hunnen Kerk, eene School met den Bijbel, en toen deze gereed was, verlieten de Kinderen der ouders, die zich bij die Gemeente hadden aangesloten, ook de Openbare School. Toch bleef het aantal leerlingen op deze laatste, nog altijd boven de 200; totdat eindelijk, in 1904, ook de Nederd. Hervormden overgingen tot het bouwen van eene eigene Christelijke School, en den Onderwijzer, met de leerlingen, van de School met den Bijbel overnamen. De laatsten verkochten hun schoolgebouw, en nu

tellen de Openbare School, en de Christelijke School, ieder ruim 100 leerlingen.

Om volledig te zijn wordt nu nog, ook aan het volgende, eene plaats gegeven. Iets vóór 1866 had zich te Soest gevestigd, Mejuffrouw Hendrika Weytingh, bezitster van de vereischte Akten tot het geven van Lager-Onderwijs, ook in Fransch, Duitsch, en Engelsch. Zij opende, niet lang daarna, eene School voor Lager-Onderwijs aan meisjes uit den meer deftigen stand, en verbond daarmede het houden van kost-leerlingen. Aanvankelijk scheen de onderneming te zullen slagen, doch in de Gemeente zelve bleef het aantal leerlingen voor de dag-school te klein, zoodat, na 5 of 6 jaren, de proef werd geëindigd.

Hoofd-Onderwijzers aan de Openbare School te Soest

De namen der tien eerste Onderwijzers heb ik gevonden in een kwartboek, berustende in het Archief der Classis Amersfoort, getiteld: "Kerkcken-orderinge; Gestelt in den Nationalen Synode der Ghereformeerde Kercken, te samen beroepen ende gehouden bij laste van de Hooghmo: Heeren Staten Generael van de Vereenighde Nederlanden, Binnen Dordrecht, in den jare 1618 ende 1619. Ende alsoo goet ghevonden ende gearresteert bij de Ed. Mog. Heeren Staten 's Landts van Utrecht, Op den 6 Augusti des voorsz. Jaers 1619.- Tot "Utrecht, Bij Salomon de Roy, ordinaris Drucker der Heeren Staten 's Landts van Utrecht. Anno 1620." - 20 bladzijden, 4°. Achter deze gedrukte "Kercken-orderinge", volgen, twee vingers dik, bladzijden wit schrijfpapier.

Op de eerste bladzijde is geschreven: (Bijna onleesbaar)

"Acta die bij de Schoolmrs. onderteyckent worden, alsoo die in

"Synodo Provinciael gearresteert sijn ten overstaen van den

"Gedeputeerden des Synodi-Nationalis.

"Wij onderschreven Rectoren ende Schoolmeesters resorterende onder der Classe van Amersfoort verclaren oprechtelijck in goeder conscientie voor den Heer met dese onse onderteyckeninge, dat wij van herten gevoelen ende gelouen dat alle de articulen ende stucken der Leere in de Confessie ende Catechismo der nederlantsche gereformeerde Kercken begrepen, mitsgaders de verclaringe ouer Eenige poincten der voorschreuen leere in den Nationalen Synodo anno 1619 tot Dordrecht stelt, in alles met Godes Woordt overeencomen; belouen derhalven dat wij de voorschreuen Leere getrouwelijck sullen voorstaen ende de Jonckheyt naer eysch van onsen Beroep ende haer begrijp neerstelyc inscherpen, op peyne dat wij hiertegens doende van onsen scholendienst sullen ontsiet wesen."

1. Jan Baltusszn, Coster Ende Schoolmeester te Soest, 1625.
2. Gijsbert Aelbertsz Vaerecamp, Schoolmeyster tot Soest.
3. Boij Mey d.w.z. door mij geteekend B: Coster) tot Soest, 1675 (N.B. dezen naam heb ik niet kunnen ontcijferen; de handteekening schijnt verkort te zijn).
4. Mr. J. Both, Kr. tot Soest.
5. M. van Altena, Schoolmeester te Soest.
6. Willem de Soete, Schoolmeester tot Soest.
7. Govert van den Hoek, Koster tot Soest.
8. Cornelis van Weerdt, Koster tot Soest.
9. Pieter Tesselhoff, Coster tot Soest. Hij werd aangesteld in 1742, en bleef in die betrekking tot 1782.
10. Evert Tesselhoff, Pieterszn., Coster Zoest. Hij onderteekent de Formullieren in 1781, en wordt aangesteld in 1782. Hij huwde met Trijntje van Scherpenzeel, en bleef Onderwijzer tot 1823. Drie kinderen van hem woonden in 1847 nog in Soest, nl.:

1. Arend, geb. 29 Juli 1787. Deze is nooit gehuwd, en was de laatste jaren van zijn leven volslagen blind. Hij was alleen koster, en overleed in die betrekking op 17 November 1871.
2. Anna Catharina, geb. 2 Februari 1793. Ook zij was nooit gehuwd, en woonde met haren broeder Arend samen; voor dien blinden broeder nam zij het kosterambt waar. Zij is, later dan haar broeder, te Amersfoort gestorven, op 18..
3. Hendrik; deze werd timmermans-knecht, is gehuwd en kreeg kinderen. Hij is te Soest overleden, op 18..
11. Daniël Haks, geboren te Haarlem op 29 April 1799, en werd op 23 October 1823 Hoofd-Onderwijzer te Soest. Hij overleed in die betrekking op 24 April 1838, nalatende eene weduwe met zes zoons, en eene dochter.
12. Egbert de Jong, geboren te Spaarndam op 22 November 1808. Hij was eerst, gedurende vier jaren, Hoofd-Onderwijzer aan eene Bijzondere School te Zevenaar, en werd op 1 November 1838 Hoofd-Onderwijzer te Soest. Op 1 April 1884 herdacht hij zijnen 50 jarigen schooldienst, en vroeg eervol ontslag tegen 1 Mei, d.a.v. Hij was ook Voorlezer en Voorzanger bij de Hervormde Gemeente, en legde die betrekking neder, op 27 April 1884, na ze ruim 45 jaren vervuld te hebben. Hij was gehuwd met Neeltje Noordijk, en had drie kinderen, twee zoons en ééne dochter. Zijne beide gedenkdagen werden feestelijk gevierd, en daarna verhuisde hij naar Breukelen, en ging inwonen bij zijnen jongsten zoon Willem, gepensionneerd Militair Arts van het O.I. Leger. Op 25 Mei 1887 overleed daar zijne vrouw, oud 76 jaren. Hij verhuisde met zijnen zoon, en diens gezin, naar 's Gravenhage, en overleed daar op 3 Juni 1894, oud 85 jaren. Man en vrouw werden te Soest begraven.

Meester v. Voorst met zijn leerlingen in 1892.

13. Willem Frederik van Voorst, geboren te Utrecht op 19 Augustus 1859, werd Hoofd der School op 1 mei 1884, en verzocht eervol ontslag tegen 1 Januari 1897. Hij had de benoeming aangenomen tot Directeur der Inrichting voor Stads-Bestedelingen te Amsterdam.
14. Kornelis Koerts, geboren te Hoogezand op 6 Juli 1865. Hij was vroeger Hoofd der School te Breedevoort, en aanvaardde zijne betrekking te Soest op 1 Maart 1897. Hij legde ze wederom neder op 31 December 1900, wegens het aannemen der benoeming tot Leraar in de Hoogduitsche taal en letterkunde, aan de Hoogere Burgerschool te Tiel.
15. Otto Bussemaker, geboren te Meppel op 4 Juni 1861. Hij was vroeger Hoofd der School te Midwoud, en aanvaardde zijne betrekking te Soest op 1 maart 1901. Op 30 September 1907 legde hij ze neder, wegens het aannemen der benoeming tot Directeur van de Rijks-Normaallessen te Rhenen.
16. S. Snijders, Hoofd der Openbare school te Winterswijk, trad op 1 October 1907 in zijne plaats, en werd 31 Mei 1908 eervol ontslagen, in verband met zijne benoeming tot Hoofd der School voor achterlijke kinderen, te Utrecht.
17. G. H. Veenstra, Hoofd der Openbare School te Purmerland aanvaardde die betrekking op 1 Juni 1908.

School te Soesterberg

In het Rapport der Commissie van Weldadigheid te Soest, aan H.K.H. Mevrouw de Prinses van Oranje Anna Paulowna, over de maanden Januari, Februari, en Maart 1829, komt, onder het hoofd: "Waste tractementen", als post nr. 4 voor: "Onderwijs aan de kinderen op den Berg, f 30,-, en ook in de daarop volgende jaren vermeldde de Commissie uitgaven voor datzelfde doel. Dit schijnt echter eerst in 1833 Hare aandacht getroffen te hebben, ten minste, in December van dat jaar vroeg de Heer van Hooff, namens H.K.H. verklaring van die uitgaaf. Dit gaf aan de Commissie, op 11 December van dat jaar, aanleiding tot eene breede verantwoording, waarvan een afschrift in haar archief berust, en waaraan ik het volgende ontleen.

Reeds vóór 1818 werd in de buurtschap Soesterberg, door wettelijk onbevoegden, onderwijs gegeven, en men had dit niet tegengewerkt, aangezien de Dorpschool meer dan anderhalf uur gaans van daar gelegen was, en toen nog alléén te bereiken was langs heisporen en voetpaden door de heide en het zware zand der duinen.

Dat onderwijs was in den beginnen gegeven, alléén in den zomer, en des avonds, door den zoon van den toenmaligen tuinbaas op Sterrenberg onder de Gemeente Zeijst, maar tegen de grens van Soest. De Commissie had van den aanvang af daarvan gebruik gemaakt, door aan dezen jongeling jaarlijks f 15,- te schenken, en daarenboven de boeken en schrijfbehoeften te betalen, zoodat zij telkenjare ongeveer f 30,- daaraan uitgaf. Ook genoten die leerlingen, al die jaren, mede, van de winter-uitdeeling van hemden, kousen, en klompen.

En dit alles was op die wijze voortgegaan, tot dat de vader van dien jongeling was komen te sterven, en hijzelf tuinbaas werd in diens plaats.

Toen deed zich echter een ander persoon op, die te Soesterberg woonde, en dat onderwijs niet alleen in den zomer, maar ook des winters wilde geven.

De Commissie sloot met hem eene overeenkomst, tegen f 50,- 's jaars, behalve de schoolbehoeften, en verzocht, in gemeenschap met het

Plaatselijk Bestuur en de Armbesturen, den Heer Bosch van Drakesteyn, om dat onderwijs, altijd onder de leiding van den Onderwijzer te Soest te mogen voortzetten, in eene ledig staande woning onder de Gemeente Soest, eigendom van genoemden Heer. Die nieuwe onderwijzer echter overleed ook al weder spoedig daarna, en zijne weduwe zette wel eenigen tijd dat onderwijs voort, maar hertrouwde, en vertrok naar Amersfoort. In het voorjaar van 1833 bood zekere Simon de Lange aan, om niet des avonds, maar op de gebruikelijke schooluren, onderwijs te geven in lezen, schrijven, en rekenen, ook al weder onder toezicht van den Onderwijzer te Soest; terwijl zijne vrouw aan de meisjes breien en naaien zou leeren. Ook dit verdrag werd aangegaan, maar kon al weder niet lang voortduren, want de Heer Bosch van Drakesteyn gaf kennis dat hij het gebouw, waarin nu school gehouden werd, wegens bouwvalligheid, wenschte af te breken.

Nu werd goede raad duur! Te Soesterberg was geene woning voor school geschikt, en de behoefte aan Lager Onderwijs daar ter plaats, deed zich dagelijks meer gevoelen. De Commissie wendde zich daarom, in verbindtenis met het Plaatselijk Bestuur, tot den Schoolopziener en tot de Gemeente Zeijst, ten einde te trachten, door samenwerking, eenen bevoegden Onderwijzer voor Soesterberg te verkrijgen. Men behoefde tot dat einde, behalve het tractement voor dezen, ook eene woning voor hem, en een, zij het eenvoudig, schoolgebouw. Dit had aanleiding gegeven tot het, op 6 November 1828, aan H.K.H. gedaan verzoek, om eene jaarlijksche toelage van f 150,- waarvan f 100,- aan den Onderwijzer zouden worden uitgekeerd, en f 50,- aan zijne echtgenoot, voor onderwijs in breien en naaien; altijd in de veronderstelling, dat de verdere Kosten door de Gemeente, en eenige gegoeden in de Gemeente, zouden worden gedragen. Evenwel, ook al werden die f 150,- door H.K.H. toegestaan, en de verdere gelden voor het onderwijs gevonden, zou de Commissie vreezen hare wenschen te zullen moeten opgeven, wegens het gebrek aan eene school.

Het aantal kinderen, dat de bevolking dier school zou moeten uitmaken, zou 60 à 70 bedragen, niet allen echter uit den behoeftigen stand, en waarvan enkelen onder Zeijst woonden. De Commissie bedoelde geenszins, om de kosten van het bouwen eener school, en de bezoldiging van den Onderwijzer, van H.K.H. te vragen, maar wilde alléén te kennen geven, dat zij niet bij machte was om het onderwijs aldaar voort te zetten, wanneer het Plaatselijke Bestuur zich, te dezer zake niet wendde tot Z.M. den Koning met het verzoek om te Soesterberg een school te bouwen voor rekening van het Rijk.

Of het nu ten gevolge van dit alles geweest is, durf ik niet beslissen, maar wél weet ik dat er in 1837 voor die buurtschap betere dagen kwamen.

In dat jaar reed ik, per diligence, door Soesterberg, en zag daar langs den straatweg, steenen, balken, en planken opgestapeld. Op mijne vraag aan een der medereizigers, wat daar gebouwd zou worden, kreeg ik ten antwoord: "eene school." Ik beken dat ik verbaasd rondkeek, want ik zag wel eikenwallen en sparreboschen, maar bijna geene woningen, waaruit dan toch de leerlingen zouden moeten komen. Ik wist toen nog niet hoever achteraf, en hoe verspreid, die woningen gelegen waren.

Die eerste school welke aldaar, niet voor rekening van het Rijk, maar van de Gemeente Soest, gebouwd werd, was niet veel bijzonders. De woning van den Onderwijzer was weinig beter dan eene goede daggelderswoning; en de school, het verlengde van die woning, alles onder één doorlopend dak, was zóó laag, dat men bijna met de handen tot aan de balken reiken kon; de lichtramen waren bijzonder klein. Zij werd gebouwd aan de ééne zijde van eenen zeer breeden zandweg, welke van den straatweg de heide inloopt, in de richting van Austerlitz, Gemeente Zeijst; die zandweg is eigendom der Gemeente Soest, en kostte

alzoo geen geld.

De eerste Hoofd-Onderwijzer werd de Heer Lambertus Theodorus Moesveld, bezitter van den tweeden Rang. Hij was toen nog ongehuwd, en alzoo was er vooreerst in de woning ruimte genoeg.

Dat schoolgebouw werd in 1851 vergroot en verhoogd, en van betere glasramen voorzien.

De woning van den Onderwijzer werd geheel verbouwd, en begon nu op eene fatsoenlijke burgerwoning te gelijken. De toenmalige Voorzitter der Plaatselijke Schoolcommissie had voor dat werk, f 680,-- van particulieren verzameld, en de verdere Kosten droeg de Gemeente.

Op 25 November van dat jaar werd de vernieuwde School ingewijd; bij welke gelegenheid de genoemde Voorzitter eene toespraak hield.

In 1892 werd de School, doch nu niet de Onderwijzers-woning, nogmaals verbouwd, en in overeenstemming gebracht met de eisen van dien tijd; en nu, in 1907, vermelden de nieuwsbladen, dat de School nogmaals verbouwd zal worden.

Hoofd-Onderwijzers aan de Openbare School te Soesterberg

1. Lambertus Theodorus Moesveld, geboren te Amersfoort, op 18.., werd op 1837, de eerste Hoofd-Onderwijzer. Hij overleed aldaar op 14 April 1864, en werd op 19 April, d.a.v. te Amersfoort begraaven.
2. Nanne van Veen, geboren te Nieuwkoop, op 3 September 1840, werd op 1864 Hoofd-Onderwijzer. Op zijn verzoek werd hij, op 1 Juni 1879, eervol ontslagen, wegens het aannemen eener benoeming tot Hoofd-Onderwijzer aan eene Openbare School te Amersfoort.
3. Hendrik van Lohuizen, geboren te Almen, op 10 November 1853, werd op 1 Augustus 1879 Hoofd der School. Op zijn verzoek werd hij, op 31 Mei 1882, eervol ontslagen, wegens het aannemen eener benoeming te Harderwijk.
4. Jacobus Woudenberg, geboren te Amersfoort, op 25 Januari 1857, werd, op 1 Augustus 1882, Hoofd der School, tot 1 April 1923.

OPROEP

Als eerste beginnen wij met het artikel, dat Dominee Bos rond 1900 schreef over de scholen te Soest en te Soesterberg.

De redactie zou graag de geschiedenis van het onderwijs in Soest aanvullen met gegevens, waarover de leden van de vereniging (kunnen) beschikken. Daarbij kan worden gedacht aan onderwijsvormen, onderwijsgebouwen, onderwijsgeveden e.d. Het is dan wellicht mogelijk meer uitgebreid aandacht te schenken aan dit onderwerp.

OORKONDE

ter gelegenheid van de officiële start van de bouw van het nieuwe gemeentehuis voor Soest aan de Dalweg op zaterdag 27 mei 1989, voor: *Martijn Ailhorst*, die tezamen met vele inwoners van Soest een "steentje" heeft bijgedragen.

Burgemeester en Wethouders van Soest,
 de secretaris, de burgemeester,

W. de Kram
 W. de Kram,

B. Scholten
 B. Scholten.

Op zaterdag 27 mei is de bouw van het nieuwe gemeentehuis aan de Dalweg officieel begonnen en is er een nieuw stukje geschiedenis aan gemeentehuizen van Soest toegevoegd. Aan allen die hun steentje bijsetselden werd een oorkonde uitgereikt, waarvan hier een afdruk is geplaatst.

DE LIJST VAN INWONERS IN 1786 - GEREFORMEERDEN TE SOEST (II)
door Gerard Staalenhoef

DENNEBOOM (Nijkerk/Baarn/Soest/Nijkerk)

I Dirk Denneboom, geb. Nijkerk ca. 1760

Huwelijk: Dirk Denneboom; jongeman, geboren te Nijkerk, wonende Zoestdijck en Jacobje Elissen, jongedochter, geboren te Putten en wonende te Zoestdijck; Baarn 27 mei/12 juni 1785.

Kinderen:

1 Bartha ged. Baarn	11-12-1785	Grietje van Rovendal
2 Alerd ged. Soest	08-07-1787	Grietje van Rouwendal
3 Hendrik geb./ged. Nijkerk	31/09-1/10-1789	
4 Hendrika geb./ged. Nijkerk	30/07-01/08-1790	
5 Hendrik geb./ged. Nijkerk	09/14-10-1792	

De familie Denneboom heeft maar kort in Soest gewoond, doch precies toen de momentopname van 1786 werd gemaakt.

Lijst 1786: Dirk Denneboom 3-0 daghuurder

Deze drie personen zijn vrijwel zeker: Dirk, zijn vrouw Jacobje en hun dochter Bartha

FLUIT/FLUIJT (Soest)

I Wouter, geb. Soest ? ca. 1700 ?

Huwelijk nog niet bekend.

Kinderen: Niet zeker is dat de vier hieronder genoemden allen kinderen zijn van dezelfde Wouter!

1 Jacob Wouterse Fluit. geb. ca. 1720

VOLGT II A

2 Gerritje Wouterse Fluit, geb. ca. 1720
geh. Soest 1740 Wouter Janse Flip/Philip

Uit dit huwelijk zijn 8 kinderen bekend die besproken zullen worden bij de familie Flip.

3 Cornelia Wouterse Fluit, geb. ca. 1720

geh. Baarn 1735 Evert Gijsbertse

Uit dit huwelijk zijn eveneens 8 kinderen bekend die besproken zullen worden bij de familie Gijsbertse.

4 Willem Fluit, geb. ca. 1720

VOLGT II B

II A Jacob Wouterse Fluit, geb. ca. 1720

Huwelijk: Jacob Wouterse Fluit, jongeman, van Soest en Lubbertje van Aduwert, jongedochter, wonende te Amersfoort; Soest 8 mei 1740

Kinderen: ged. Soest; geen doopgetuigen

1 Wouter 21-05-1741

2 Evert 29-09-1743

VOLGT III

II B Willem Fluit, geb. ca. 1720

Huwelijk: Willem Fluit, jongeman, van en wonende te Soest en Aaltje Ottosdr Borre, jongedochter, van Hoevelaken en wonende te Soest;

Soest 11 april/4 mei 1755

Kinderen: ged. Soest

1 Wouter 28-12-1755

Teunisje Petersdr, huisvrouw van Ot Borre

(ovl. 1755/'59?)

2 Teunisje 21-11-1756

Teunisje Petersdr, huisvrouw van Otto Borre

(ovl. 1756/'57?)

3 Teuntje	27-11-1757	Teuntje Pietersdr, huisvrouw van Otto Borre
4 Wouter	29-04-1759	Teuntje Pietersdr, huisvrouw van Otto Borren
5 Ot	28-09-1760 (ovl. 1760/'66?)	geen doopgetuige vermeld
6 Jacob	14-02-1762 (ovl. 1762/'64?)	Lijsje de Wael, huisvrouw van Jan Lubbertsz Klinkenberg
7 Jan	29-05-1763	Cornelia Fluijt, huisvrouw van Evert Gijsbertze
8 Jacob	29-07-1764	Maria van de Goor, huisvrouw van Gerrit van der Goor
9 Ot	25-05-1766 (ovl. 1766/'70?)	Gerritje Otte
A Oth	03-06-1770	Teuntje, huisvr. v. Oth Borre
B Jannetje	14-07-1771	Teuntje, huisvr. v. Ot Borre

III Evert Jacobse Fluit, ged. Soest 29 september 1743

Huwelijk: Evert Fluit, jongeman, wonende te Soest en Henderikje Blauw, jongedochter, wonende te Wildervank; Soest 3 april/28 mei 1769; met attest. van Wildervank.

Kinderen: ged. Soest

1 Jacob 08-04-1770 Lubbertje van Aduwerd, huisvr. van Jacob Fluit

(ovl. 1770/'75?)

2 Lubbertje 07-07-1771 Lubbertje van Aduwert, huisvr. van Jacob Fluit

Is in 1808 doopgetuige bij kind van haar broer Hendrik

3 Hendrikje 18-10-1772 Lubbertje van Aduwert, huisvr. van Jacob Fluijt

4 Jacob 12-02-1775 Lubbertje van Aduwert, huisvr. van Jacob Fluit

5 Hendrik 23-03-1777 Aaltje Otte, huisvrouw van Willem Fluijt

VOLGT IV

6 Evert 22-08-1784 Judith Lodewegen, huisvrouw van Isaac Wouterse

IV Hendrik Evertse Fluijt, ged. 23 maart 1777

Huwelijk: Hendrick Fluijt, jongeman, geboren en wonende te Soest, met zijn vader Evert Fluijt en Cornelia van de Graaf, jongedochter, geboren te Jaarvelder Capel, wonende te Soest met haar vader Jan van de Graaf; Soest 9 oktober/1 november 1807

Kinderen: geb./ged. Soest

1 Hendrikje 16/18-04-1808 Lubbertje Fluit, mans zuster

2 Evert 17/31-12-1809 moeder

3 Hendrik 01/23-02-1812 moeder

Lijst 1786: Willem Fluit 6-0 boer

Dit kunnen zijn, Willem (ca. 1720), eventueel zijn vrouw Aaltje Otto's dochter en vier van de volgende zes kinderen Teuntje (1757), Wouter (1759), Jan (1763), Jacob (1764), Oth (1770) en Jannetje (1771).
Lijst 1786: Jacob en Evert Fluit 8-0 timmerman

Dit kunnen zijn: grootvader Jacob (ca. 1720), zijn zoon Evert (1743), diens vrouw Hendrikje en de kinderen Lubbertje (1771), Hendrikje (1772), Jacob (1775), Hendrik (1777) en Evert (1784).

KAKEL (Hees-Soest)

I Egbert Janse Kakel, geb. ca. 1700?

1e huwelijk: Egbert Jansz. jongeman, van Hees onder Soest, en Ernsje Cornelisz van der Poll, jongedochter, van Agter den Berg onder Zeijst; Soest 3 januari 1734

2e huwelijk: Egbert Janse Kakel, weduwnaar van Arisje Kornelis, en Grietje Klaas Edelis, wonende te Soest; Soest 22 september 1748.

Kinderen:

Uit 1e huwelijk: ged. Soest; geen doopgetuigen

De vader wordt enkele keren genoemd: van Cootwijk; de naam Kakel wordt niet vermeld.

1 Willem	23-11-1734
2 Maria	05-04-1739
3 Cornelis	20-06-1745 ovl. 1745/'46?
4 Kornelis	23-10-1746

Uit 2e huwelijk: ged. Soest; geen doopgetuigen. De vader heet hier wel Kakel

5 Teunis	25-12-1749
6 Jan	12-12-1751
7 Errisje	22-04-1753
8 Klaesje	09-02-1755

VOLGT II

Voorts nog gedoopt, 2 jaar oud,

9 Jacob	11-07-1762,	natuurlijke zoon van Grietje Klaas Edelis, reeds overleden. Getuige Jacob Fluijt, armmeester
---------	-------------	--

II Klaasje Kakel, ged. 9 februari 1755

Uit een buitenechtelijke verbintenis met Gijsbert van 't Klooster heeft Klaasje drie kinderen, ged. Soest

1 Teuntje	28/08-09/09-1781
geh. Soest	1800 Teunis Hendrikse van Vulpen
2 Willem	31/05-15/06-1788
Mogelijk is hij dezelfde als Willem van 't Klooster	
geh. Soest	1810 Johanna Boshuijzen
3 Johanna	31/05-15/06-1788
geh. Soest	1806 Dirk van Woudenberg

Lijst 1786: Claasje Kakel 2-0 spinster arm

Dit zullen zijn: Claasje en haar dochttertje Teuntje (1781). De tweeling is nog niet geboren.

COOTWIJK, van: zie bij KAKEL

LUNTEREN, van: zie bij MAASSEN

MAASSEN/van LUNTEREN

I Jan Maessen, geb. ca. 1740?

1e huwelijk: Jan Maessen, wonende te Soest en Lijsje Teunis, ROOMS, wonende te Soest; Soest 21/01-05/02-1769

2e huwelijk: Jan Maasse, weduwnaar van Lijsje van Isselt, wonende te Soest en Maria Pilligrom, jongedochter, wonende te Soest; Soest 13 juli 1777

Kinderen:

Uit 1e huwelijk: ged. Soest

1. Maas	12-11-1769	Cornelia de Waal
(overleden voor 1786?)		

2. Anthony 02-02-1772 Cornelia de Waal
VOLGT II

Uit 2e huwelijk: ged. Soest

Bij de vader staat de toevoeging: Van Lunteren.

3. Cornelia 29-05-1778 Cornelia van Gunster
(overleden voor 1786?)

II Anthony Janse, ged. Soest 02-02-1772

Huwelijk: Toon Janse, jongeman, geboren en wonende te Soest en Aaltje Toonisse Brij, jongedochter, geboren te Soest en wonende te Maartensdijk; Soest 24/30 december 1798; met attestatie van Maartensdijk/Oostveen.

Kinderen: geb./ged. Soest

1 Lijsje 24/27-10-1799

Maria Pellegrom, h.v. Jan Maassen

2 Anthony 24/10-15/11-1801

Lijsje Brij, vrouws moeder

3 Jan 20/23-09-1804

Cornelia de Ruig, h.v. Peel
Hornsveld

4 Jannetje 25/26-10-1806

Maria Pellegrom, mans moeder
moeder

5 Maas 11/25-02-1810

Lijst 1786: Jan Maassen 3-0 daghuurder

Dit kunnen zijn: Jan Maassen, zijn 2e vrouw Maria Pillegrom (die in 1806 nog wordt genoemd als doopgetuige) en de zoon Anthony (die in 1798 trouwt).

Mogelijk zijn Maas (1769) en Cornelia (1778) jong overleden.

Wordt vervolgd

HET DORP ZOEST beschrijving van 1772

Beschryving van het Vorstelyk Jagthuis Zoestdyk en het Dorp Zoest in de Tegenwoordige Staat der Vereenigde Nederlanden, Beschryving van de Provincie van Utrecht, uitgegeven te Amsterdam bij de Wed. Isaak Tirion

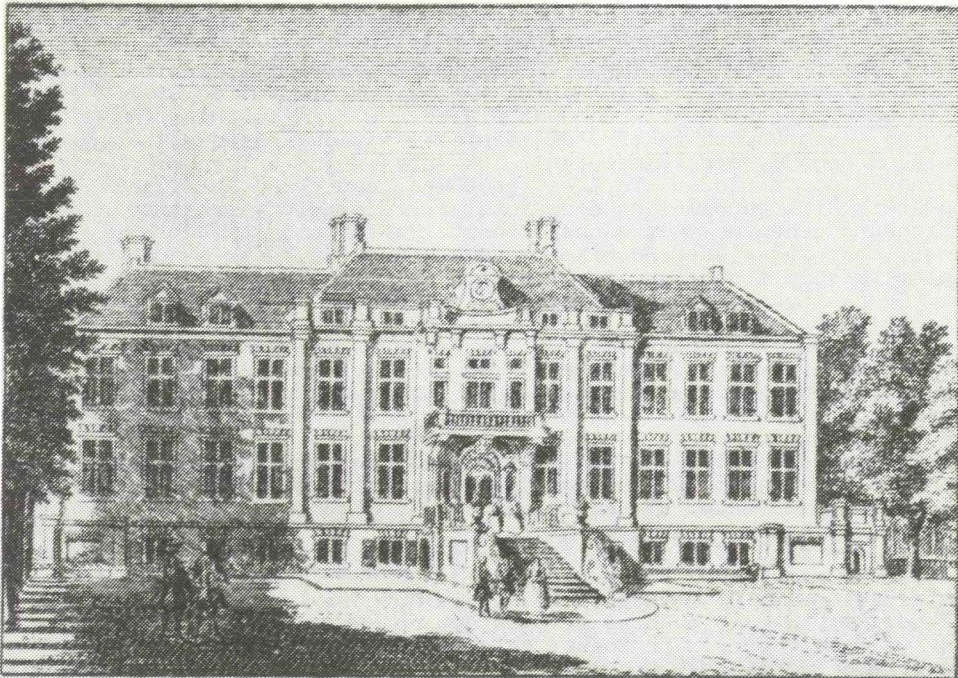
anno MDCCLXXII.

In deeze Heerlykheid (d.i. Baarn), aan den dyk, die van Zoest naar Gooiland loopt, vindt men het Vorstelyk Jagthuis, Zoestdyk genoemd, door Prinsse Willem den III., toen Stadhouder van deeze Provincie, in den jaare 1674 aangelegd, en deftig opgebouwd. Om zyne Hoogheid het verblyf alhier aangenaam te maaken, werdt, in 't zelfde jaar, door die van de Stad Utrecht, ter Staatsvergaderinge ingebragt, dat zy, uit aanmerkinge van de overgroote diensten, getrouwe voorzorgen, en heldhaftige daaden, ter bevorderinge van de algemeene welvaart, door den Prinse, beweezen en gedaan, eenpaarig goedgevonden hadden te bewerken, dat denzelven, eeuwiglyk en erflyk, opgedraagen werdt de vrye, hooge, middelbaare en laage jurisdictie in de Heerlykheden van Zoest, Baarn en ter Eem; in welk voorstel de Geëligeerden, gelyk ook het Lid der Edelen, benevens den Pensionaris van Amersfoort, bewilligden, welken, tevens, verklaarden, daar by te willen voegen de Heerlykheden van Emmenes binnens en buitens dyks, om het regtsgebied wat verder uit te breiden.

De Geëligeerden en de Stad Utrecht, in dit nader voorstel bewilligd en zyne Hoogheid de aanbieding aangenomen hebbende; werdt er, in de gemelde Heerlykheden, een Collegie van jurisdictie, of hoog Geregte, met de bedienden, daar toe behoorende opgeregt. Doch, na den dood van Willem den III., Koning van Groot Britannie, die zonder wettig kroost, of nakomelingen, overleedt, verklaarden de Staaten van Utrecht, de gemelde Jurisdictien en Heerlykheden wederom vervallen te zyn in den schoot, en ter vrye beschikkinge van hunne Ed. Mog. Zy werden toen, onder den Maarschalk van Eemland, hersteld in dien staat waar in zy, voor de vergunninge van den jaare 1674, geweest waren. De

Lustplaats Zoestdyk kwam, toen, by uitersten wille van den overledenen Koning, aan zyne Hoogheid, Johan Willem Friso, Prinse van Oranje en Stadhouder van Vriesland, en, na deszelfs dood, aan zynen Zoone, den jongst overledenen Erfstadhouder, aan wien, in den jaare 1749, door 's Lands Staaten, insgelyks, en om dezelfde redenen, als aan Willem den III. geschied was, het hooge, vrye, middelbaare en laage Regtsgebied, opgedraagen werdt over de Heerlykheden van Zoest, Baarn en ter Eem, die den Prinse toebehoorden, met het erflyk regt, om op deszelfs wettige nakomelingen te kunnen vervallen; zo als ook, na het overlyden van dien Vorst, geschied is op den tegenwoordigen Prinse Erfstadhouder, zynen Zoone.

Het Vorstelyk Jagthuis Zoestdijk is een fraai nieuwerwetsch gebouw, van drie verdiepingen, met uitspringende vleugels ter wederzyde; doch overal met kruiskozynen en sluitende vensteren voorzien. Van 't ruime Voorplein, welk door zwaare boomen aan de kanten beschaduwd wordt, klimt men, met een' trotschen opgang van twaalf trappen, onder een balkon, naar het voorportaal; van waar men, door eene groote dubbele deure, in de voorzaal treedt, en, vervolgens, in de andere vertrekken. Van agteren legt het Huis in vyvers, hebbende het gezigt op aangename Tuinen, Plantagien en Wandeldreeven. Behalve dit gebouw, ziet men 'er nog een byzonder Jagthuis, waar in de Jagermeester woont, die het opzigt heeft over eene groote Wildbaan, waar in veel Wild gevonden wordt. De Prinses Weduwe van Vorst Jan Willem Friso was, veelal, gewoon, den zomertyd alhier door te brengen, en hadt, ten dien einde, de Paardestallen van 't voorplein laten wegneemen, en tot bekwaame kamers voor haaren Hoefstoet vertimmeren. De stallen werden, toen, by 't Huis des Jagermeesters verplaatst. Tegen over het groote Lusthuis,

Het huis Zoestdijk, lustslot van prins Willelm III, ca. 1680.

is eene aanzienlyke Buitenplaats aangelegd, met uitgestrekte Plantagien, en een groene laan van eene ongemeene schoonheid en lengte. De Buurt te Zoestdyk legt zeer vermaaklyk, rondom in Boekweitslanden. In 't jaar 1748, telde men 'er negen huizen.

De Heerlykheid van Zoest, welk, benevens den Burcht, agt honderd en tien morgen, en vyf honderd en vyf en twintig roeden lands beslaat, grenst ten zuiden aan de Amersfoortsche bergen, ten noorden aan Baarn, ten oosten aan de Slaag, het Hoogeland en Isselt, en ten westen aan Vuursche met de Veenen. Zy behoort, gelyk wy gezien hebben, den Prins Erfstadhouder.

In deeze Heerlykheid vindt men het Dorp Zoest, een groot uur gaans bezuiden Baarn, en niet wel zo ver bewesten de Stad Amersfoort, rondom in hooge akkers, en bouwlanden geleegen. Zoest kan zig niet wel beroemen op eenig Stadsregt, maar wel op eene oudheid, zo groot, dat men 'er reeds, op 't jaar 1028, gewag van vindt gemaakt, in eenen brief van Keizer Koenraad. Het werdt, toen ten tyde, Zoys en Suys, naderhand ook Sose, en, in 't Latyn, Zuzatum genoemd. Het was een volkryk en vermaard Dorp, waar in veel neering gedreeven werdt. De inwooners waren beroemd, wegens hunne dapperheid, en kundigheid in 't boogschieten, zo dat men 'er zelfs een Schutters-Gilde van S. Aagten vondt, welk van eene zeer oude instellinge was. Doch de plaats onderging al vroeg, zeer zwaare rampen. In den jaare 1356, werdt zy aan koolen gelegd, door Gysbrecht van Nyenrode, op bevel van Hertoge Willem van Beieren, uit wederwraake, dat de Stigtschen de Steden Weesp en Muiden in brand gesteeken hadde. In 't jaar 1481, onderging zy een diergelyk lot, met het naby geleegene Emmenes, en Baarn. Toen Maarten van Rossum, in 't jaar 1543, de Stad Amersfoort belegerde, werdt Zoest, en eenige andere Dorpen, door hem geheel uitgeplonderd. In 't jaar 1629, moest het Dorp ook veel lyden van de Keizerlyke troepen, die Amersfoort hadden ingenomen. Zo veele ongelukken hebben het vermogen van Zoest grootlyks doen vervallen.

't Is egter nog eene wel bebouwde plaats. De Kerk was, voor de Hervorming, eene Parochie-Kerk, die den naam van de Apostelen Petrus en Paulus droeg. Zy pronkt met een' aanzienlyken Tooren, en een Koepeltoorentje op 't midden. Te Zoest hadt men, voortyds, een Mannen Klooster, Birk genoemd, en een Klooster van Brigittyner Nonnen, Marienburg geheeten. Het Mannen-Klooster werdt, in 't jaar 1419, gestigt, door Augustyner Monniken, die hun Konvent, welk aan de vesten van Amersfoort stondt, uit vreeze voor den vyand, herwaarts verplaatsten. De naam van dit Klooster, Birk, of Bircht, wordt thans geveegen aan een' aangenaamen en lommerkryk oort, vol van laanen en fraaie wandeldreeven, tusschen Zoest en Amersfoort. Van 't Nonnen-Klooster is de tyd der stigtinge onbekend. Men ziet 'er nog een overblyfzel van. Beiden de Kloosters werden, in den jaare 1543, door Maarten van Rossum, uitgeplonderd, de Monniken verjaagd, en eenige Nonnen geschonden. Behalve deeze Godshuizen, heeft nog in de Parochie van Zoest, een oud adelyk Kasteel gestaan, Hamelenburg genoemd, welk reeds voor den jaare 1370 gebouwd was, en bewoond werdt, door een geslacht van dien naam, uit Amersfoort gesprootten. De gemeente van Zoest wordt bediend, door een' eigenen Predikant, die onder de Klassis van Amersfoort staat. Ook hebben de Roomschegezinden hier eene Statie. Volgens eene Ordonnantie, by de Staaten in den jaare 1603 vastgesteld, zyn de Ingezetenen van dit Dorp vry van den Tol te Eembrugge, mits dat zy de brug te Zoestdyk op hunne kosten onderhouden. Ook zyn alle goederen te Zoest, gelyk te Baarn, al van ouds, voor heerlyke en vorderlyke Goederen verklaard. In 't jaar 1748, telde men, in deeze plaatse, honderd zes en negentig huizen.

